RESEARCHING

NR. 1 · OCTOMBRIE 2026 · ANUL I

Revistă trimestrială de cercetare și practică pentru acțiune climatică

TEMA NUMĂRULUI

# De la date la decizii

*Prima Conferință a Platformei Naționale de Adaptare, Timișoara, 19 și 20 octombrie 2026: Declarația de la Timișoara, rețeaua „Adoptă o comunitate” și apelurile de finanțare din următoarele 14 luni*

EDITORIAL
Dimensiunea umană a adaptării la schimbările climatice

FINANȚARE
Oportunități de finanțare: parteneriate europene, Orizont Europa, granturi pentru autorități

PROIECTE
LAND4CLIMATE: natura ca infrastructură, pe terenuri private

APEL
ResearchIng publică materiale din domenii precum cercetare, administrație și practică

CONFERINȚA RO-ADAPT
Declarația de la Timișoara și carta adopției

INSTITUȚII
Centrul Suport pentru Acțiuni Climatice (CSAC-UPT), de la proiect la structură permanentă

LECTURI
Două volume: „De la risc la reziliență” și „Guvernanță climatică locală în Europa Centrală și de Est”

REȚEA
Formular de intenție pentru rețeaua „Adoptă o comunitate”


ISSN 3153-5127 · ISSN-L 3153-5127

EDITORIAL
Dimensiunea umană a adaptării la schimbările climatice — 4

CONFERINȚA RO-ADAPT
De la date la decizii: ce a produs prima Conferință a Platformei Naționale de Adaptare — 6

CONFERINȚA RO-ADAPT
Declarația de la Timișoara — 7

CONFERINȚA RO-ADAPT
„Adoptă o comunitate”: carta adopției și primele intenții de adopție — 8

APEL
ResearchIng publică materiale din domenii precum cercetare, administrație și practică — 9

FINANȚARE
Oportunități de finanțare: apeluri cu termene din decembrie 2026 până în decembrie 2027; hub-ul CSAC-UPT — 10

INSTITUȚII
CSAC-UPT: de la proiect la structură permanentă — 14

PROIECTE
LAND4CLIMATE: natura ca infrastructură, pe terenuri private — 16

LECTURI
„De la risc la reziliență”: sinteza volumului — 18

LECTURI
Zece recomandări pentru adaptarea bazată pe natură în România — 19

LECTURI
„Guvernanță climatică locală în Europa Centrală și de Est”: cartea proiectului ELCA — 20

FORMULARE
Formular de intenție „Adoptă o comunitate” — 22

### De ce o revistă

Cercetarea românească produce rezultate bune, dar ele ajung rar la cei care le-ar putea folosi. Cercetătorii publică în reviste pe care practicienii nu le citesc, primăriile rezolvă probleme pe care cercetătorii nu le află, iar apelurile de finanțare trec neobservate pe lângă cei care ar putea să le folosească. ResearchIng își propune să fie locul în care aceste lumi se citesc una pe alta, o dată la trei luni, în limba română.

Revista promovează rezultatele cercetării din România și pe cei care le produc, informează despre apeluri și evenimente, susține cooperarea dintre universități și administrații și promovează măsurile de adaptare și de atenuare a schimbărilor climatice.

### CASETA REDACȚIONALĂ

**ResearchIng**
Revistă trimestrială de cercetare și practică pentru acțiune climatică: adaptare, atenuare, cooperare între universități și administrații.

**Coordonator**
Rareș Hălbac-Cotoară-Zamfir
Director, Centrul Suport pentru Acțiuni Climatice (CSAC-UPT)

**Editor**
Centrul Suport pentru Acțiuni Climatice
Universitatea Politehnica Timișoara
Facultatea de Construcții

**Grafică și tehnoredactare**
CSAC-UPT, cu utilizarea inclusiv a unor instrumente de tip AI

**Contact**
rares.halbac-cotoara-zamfir@upt.ro
www.researching.ro

**Apariție**
Trimestrial. Nr. 1: octombrie 2026. Nr. 2: martie 2027.

**ISSN** 3153-5127
**ISSN-L** 3153-5127

Materialele semnate exprimă punctul de vedere al autorilor. Reproducerea este permisă cu indicarea sursei. Materialele nesolicitate nu se returnează.

Conferința Platformei Naționale de Adaptare, ediția I, a fost organizată cu sprijinul proiectului 39PHE/2024, finanțat de UEFISCDI.

# Dimensiunea umană a adaptării la schimbările climatice

Rareș Hălbac-Cotoară-Zamfir

*Vorbim despre adaptare în limbajul hărților, al scenariilor și al investițiilor. Toate sunt necesare. Niciuna nu răspunde însă la întrebarea care decide dacă o comunitate rezistă sau nu: cine sunt oamenii care vor duce lucrurile la capăt și de ce ar avea încredere unii în alții.*

În urma discuțiilor cu primari, cu proprietari de teren, cu ingineri de la administrația apelor și cu profesori din școlile locale, analizând hărți de risc, proiecții climatice și proiecte de soluții bazate pe natură, lucrul pe care l-am învățat cel mai bine nu se găsește în nicio hartă. O soluție de adaptare se naște sau moare în clipa în care un om care deține o bucată de pământ decide dacă să mai asculte sau nu.

Există o convingere răspândită că adaptarea este o problemă tehnică în așteptarea finanțării. Avem date, avem o strategie națională, avem o platformă cu hărți la rezoluție bună. Mai trebuie bani și ingineri. Eu cred că această convingere este incompletă într-un fel care costă. Adaptarea este, înainte de orice, o problemă de cultură instituțională și socială. Ține de competențe pe care nu le predă nimeni, de relații de încredere construite în ani, de instituții care rămân după ce proiectul se încheie și de o populație care înțelege ce i se întâmplă.

### Trei lucruri pe care le-am văzut repetându-se

Primul. În localitățile din zonele studiate, cineva știa deja unde se adună apa, care ogor se usucă primul și care pod se închide la viitură. Această cunoaștere exista înaintea noastră și, de cele mai multe ori, era corectă. Ce lipsea era un loc în care ea să fie ascultată, verificată și transformată în decizie. Datele noastre au avut valoare abia atunci când le-am pus față în față cu ce știau oamenii. Atelierele de validare a riscului nu sunt o formalitate de proiect. Ele sunt momentul în care o comunitate acceptă că o problemă este a ei.

Al doilea. Reziliența unui bazin hidrografic se decide pe terenuri care nu aparțin statului. Apa se reține sau nu în amonte, pe pășuni, pe terenuri agricole, în foste balastiere ale unor firme. Niciun plan nu poate obliga un proprietar să accepte o zonă umedă pe parcela lui. Poate doar să îl convingă, iar convingerea cere timp, onestitate cu privire la costuri și un acord pe care ambele părți îl înțeleg. Am văzut proprietari care au spus da după a treia discuție și proprietari care au spus nu definitiv după prima, pentru că cineva le promisese prea mult cu zece ani în urmă. Încrederea este o resursă care se epuizează și se reface greu.

Al treilea. Proiectele se termină. Oamenii formați în ele pleacă, se mută, își schimbă atribuțiile. Dacă nu rămâne o structură, o adresă la care comunitatea să poată bate după ultimul raport, tot ce s-a construit se dizolvă în doi ani. Am înființat Centrul Suport pentru Acțiuni Climatice tocmai din acest motiv. Nu pentru că universitatea ar avea nevoie de încă un centru, ci pentru că primăriile aveau nevoie de un interlocutor care nu dispare.

### Cultura adaptării

Ce înțeleg prin cultura adaptării? Ansamblul de cunoștințe, atitudini și practici prin care o comunitate anticipează un șoc climatic, îl absoarbe și răspunde la el fără să se destrame. O comunitate cu o asemenea cultură nu așteaptă harta ca să știe că trebuie să lase apei loc. Își cunoaște vecinii din amonte. Are un om în primărie care răspunde de adaptare și pe care ceilalți îl cunosc. Are școli în care copiii învață de ce pârâul din spatele curții trebuie lăsat să șerpuiască. Are un primar care poate explica de ce a cheltuit bani pe o zonă umedă în loc de un zid.

O asemenea cultură nu se importă și nu se instalează printr-un ordin de ministru. Se construiește prin educație, la toate nivelurile. În școli și universități, unde adaptarea trebuie să intre în programele de inginerie, de planificare, de agronomie, de științe ale mediului și de administrație publică. În formarea funcționarilor și a aleșilor locali, care decid azi investiții ce vor fi testate de clima din 2050. În profesiile tehnice, unde ingineri formați să construiască diguri trebuie să învețe să proiecteze și cu natura. În comunicarea publică, unde o populație care înțelege riscurile este singura care poate cere administrației să le ia în serios.

***Nicio strategie de adaptare nu reușește fără o populație care înțelege riscurile și își asumă un rol în reducerea lor.***

### De ce o revistă și de ce acum

Conferința de la Timișoara a reunit pentru prima dată, într-un format național dedicat, oamenii care fac adaptare în România: ministere și agenții, consilii județene și primării, administrații ale apelor, cercetători, organizații neguvernamentale, fermieri, companii. Două zile au fost suficiente ca să vedem cât de puțin ne cunoaștem și cât de mult am avea de câștigat dacă ne-am citi unii pe alții. Declarația de la Timișoara, discutată în plenara de închidere, și rețeaua de experți lansată în aceeași zi sunt două răspunsuri la această constatare. ResearchIng este al treilea.

Revista va apărea o dată la trei luni. Nu este dedicată strict adaptării. Își propune să promoveze rezultatele cercetării din România și pe cercetătorii care le produc, să informeze despre noile apeluri de finanțare, să semnaleze evenimentele relevante pentru mediul academic și de cercetare și să susțină cooperarea dintre universități și administrații; măsurile de adaptare și de atenuare sunt una dintre temele ei, nu singura. Va publica rezultate de cercetare scrise pentru cei care decid, experiențe de implementare scrise pentru cei care cercetează, apeluri de finanțare citite din perspectiva celui care trebuie să depună, evenimente care merită drumul și opinii. Va urmări cu precădere un lucru: apropierea dintre universități și administrațiile din România, care au nevoie una de alta mai mult decât recunosc. Va fi în limba română, pentru că deciziile se iau în limba în care vorbesc primarii cu cetățenii lor. Nu va fi o revistă academică în sensul strict, deși va avea rigoare. Nu va fi nici un buletin instituțional, deși va informa.

Dimensiunea umană a adaptării, cea despre care am vrut să scriu în acest prim editorial, nu este un capitol separat al problemei. Este materialul din care sunt făcute toate celelalte capitole. Hărțile, finanțările, soluțiile tehnice funcționează doar în măsura în care există oameni pregătiți să le folosească și dispuși să lucreze împreună. Această revistă le este dedicată.

*Timișoara, octombrie 2026*

# De la date la decizii

Prima Conferință a Platformei Naționale de Adaptare · Timișoara, 19 și 20 octombrie 2026

*Organizată de CSAC-UPT în parteneriat cu Platforma Națională de Adaptare și Administrația Națională de Meteorologie, conferința a fost construită cu o regulă simplă: fiecare sesiune lasă o urmă scrisă. Rezultatele au curs către două inițiative prezentate în plenara de închidere: Declarația de la Timișoara, care primește forma finală după 1 noiembrie, și rețeaua națională de experți „Adoptă o comunitate”.*

**2**
zile de lucru, în amfiteatrul Universității Politehnica Timișoara

**5**
sesiuni plenare și două grupuri de lucru

**75**
participanți din administrație, cercetare, ONG, mediul privat

**4**
intenții de adopție prezentate la lansarea rețelei de experți

## Deschiderea

Conferința a fost deschisă de prof. univ. dr. ing. Liviu Marșavina, din partea Universității Politehnica Timișoara, de dr. Roxana Bojariu, din partea Administrației Naționale de Meteorologie, de dr. chim. Ana Maria Corina Dumitriu, consilier superior în Departamentul pentru Dezvoltare Durabilă al Secretariatului General al Guvernului, și de lector dr. Corina Murafa, din partea Misiunii europene pentru Adaptare. Intervențiile au fixat cadrul: România are o strategie națională de adaptare, are o platformă de date și servicii, și are un decalaj încă mare între ce știe și ce face la nivel local.

## Plenarele

Prima plenară a discutat Platforma Națională de Adaptare și hub-urile naționale de adaptare, structurile prin care Misiunea europeană leagă statele membre de comunitățile lor, inclusiv perspectiva noului apel pentru continuarea acestora. A doua a fost dedicată platformei online RO-ADAPT și geoportalului ei, cu o demonstrație în fața sălii a instrumentelor pe care le pot folosi primăriile.

A treia plenară, „Fundamentele adaptării: știință, strategie și finanțare”, a fost organizată în trei intervenții. Prima a mers de la scenariile climatice la realitatea adaptării. A doua a tratat cadrul legislativ, unde suntem și cum poate fi operaționalizat. A treia a pus întrebarea pe care și-o pun toți primarii: cum atragem mai multe fonduri europene, ce resurse avem și ce putem transfera. În această ultimă secțiune, agenția pentru finanțarea investițiilor rurale, o bancă comercială și un reprezentant al Misiunii europene au vorbit despre trei surse diferite de bani, iar o selecție a apelurilor cu termene începând din decembrie 2026 este prezentată în acest număr, de la pagina 10.

A patra plenară a fost masa rotundă a utilizatorilor: consiliul județean, primăria și consiliul local, inspectoratul pentru situații de urgență, administrația bazinală de apă, un reprezentant al sectorului privat și inspectoratul școlar. Întrebarea comună a fost ce le trebuie acestora de la platformă și de la comunitatea de cercetare ca să ia decizii mai bune.

A cincea plenară, în a doua zi, a lansat rețeaua națională de experți „Adoptă o comunitate” și a prezentat primele patru intenții de adopție.

## Grupurile de lucru

Participanții au lucrat în două grupuri. Primul a acoperit apa, teritoriul rural și ecosistemele: resurse de apă, agricultură, păduri, biodiversitate. Al doilea a acoperit infrastructura, economia și societatea: mediul urban, transporturi, energie, industrie, asigurări, sănătate, educație, patrimoniu, turism. Fiecare grup a răspuns la aceleași patru întrebări, iar prioritățile formulate vor fi preluate în anexele Declarației de la Timișoara și transmise Ministerului Mediului, Apelor și Pădurilor pentru următorul plan de acțiune al strategiei naționale.

# Declarația de la Timișoara, pe scurt

Discutată și amendată în plenara de închidere, 20 octombrie 2026. Forma finală, cu ultimele amendamente incluse, va fi lansată după 1 noiembrie 2026; lansarea va fi anunțată în mass-media și pe researching.ro.

Sinteza de mai jos urmează proiectul discutat la conferință. Declarația este scrisă la persoana a treia și în registrul intențiilor. Participanții constată, își propun și arată cum poate contribui fiecare. Nu este un document de obligații, ci descrierea felului în care o comunitate își înțelege rolul. Are cinci părți.

## I. Ce constată participanții

Alternanța dintre secetă prelungită și viituri rapide, valurile de canicule și stresul asupra agriculturii, pădurilor, infrastructurii și sănătății au devenit realitatea curentă a comunităților românești. Aceste fenomene apar adesea simultan, ca riscuri compuse, nu ca hazarduri izolate.

România are un cadru strategic și un instrument național de date. Participanții apreciază existența lor și consideră că au nevoie de un etaj operațional: strategia descrie destinația, dar drumul dintre date și decizia locală rămâne de construit. Lacunele numite ca prioritare sunt lipsa mecanismelor explicite pentru nivelul local, absența unui cadru pentru adaptarea pe terenurile private, tratarea sectorială a riscurilor, lipsa țintelor cuantificate și a unei ierarhii între soluțiile bazate pe natură și infrastructura gri, și absența unei preocupări sistematice pentru cultura și educația adaptării.

## II. Ce își propun

Trei direcții: un Hub Național de Adaptare ca structură permanentă de interfață între cercetare, administrații și comunități; consolidarea Platformei RO-ADAPT ca instrument comun, îmbogățit cu scenarii și proiecții la rezoluția deciziei locale; și o rețea națională de experți care adoptă comunități, astfel încât nicio localitate să nu rămână singură în fața deciziilor de adaptare.

Participanții consideră că adaptarea la scara bazinelor hidrografice se joacă pe terenuri private și își propun să promoveze un cadru de custodie a peisajului: acorduri voluntare simple între administrații și proprietari, mecanisme de compensare și trasee de autorizare accesibile pentru soluții bazate pe natură de mică amploare, după principiul „natura întâi, infrastructură gri acolo unde natura nu ajunge”.

## III. Cum poate contribui fiecare

Administrațiile publice, prin desemnarea unui responsabil pentru adaptare în fiecare instituție, integrarea riscurilor climatice în planurile urbanistice și în bugetele de investiții, deschiderea datelor și acceptarea de a fi adoptate de experți ai rețelei. Mediul academic, prin structuri de interfață de tipul centrelor de suport, prin experți care adoptă comunități, prin formarea managerilor climatici și prin integrarea adaptării în programele de studii. Organizațiile neguvernamentale, ca purtătoare ale culturii adaptării în comunități și ca monitori ai angajamentelor. Fermierii, proprietarii și sectorul privat, punând la dispoziție terenul și experiența lor și integrând riscul climatic în propriile decizii. Cetățenii, adaptându-și gospodăriile și cartierele și cerând administrațiilor să pună adaptarea pe agenda publică.

## IV. Cultura adaptării și educația pentru adaptare

Partea care dă declarației identitatea ei. Participanții consideră că adaptarea nu este în esență o problemă tehnică, ci una de cultură instituțională și socială, și își propun să susțină introducerea adaptării în formarea inițială și continuă a administrației publice, dezvoltarea unor materiale educaționale accesibile pentru comunități și proprietari, folosirea platformei RO-ADAPT ca resursă educațională și organizarea de ateliere locale de înțelegere și validare a riscurilor, cu cetățenii.

## V. Pașii următori

Lansarea rețelei „Adoptă o comunitate”, cu țința de cel puțin cinci comunități adoptate până la ediția a II-a a conferinței și raportare anuală; reunirea anuală a comunității în cadrul conferinței; și deschiderea declarației către aderarea ulterioară a instituțiilor și persoanelor care îi împărtășesc intențiile.

# „Adoptă o comunitate”

Rețeaua națională de experți în adaptare: carta adopției și primele intenții de adopție

Ideea este simplă. Un expert, cercetător sau practician, își asumă o comunitate: o comună, un oraș, un județ. O urmărește în timp, îi cunoaște studiile, bunele practici, nevoile și riscurile, ține legătura cu administrația locală și o ajută să intre în proiecte și apeluri. Comunitatea, la rândul ei, desemnează un punct de contact și acceptă dialogul. Rețeaua leagă experții între ei și le oferă sprijin metodologic prin CSAC-UPT și prin hub-ul național de adaptare.

Rețeaua nu este un serviciu de consultanță și nu înlocuiește obligațiile administrației. Este o relație de lungă durată, construită pe încredere, în care expertul nu scrie planul în locul primăriei, ci o ajută să îl scrie și să îl înțeleagă.

## Carta adopției

### Ce își asumă expertul

Urmărirea comunității în timp și cunoașterea situației ei. Legătura permanentă cu administrația locală. Un raport scurt, semestrial, către rețea. Participarea la întâlnirile rețelei și sprijin pentru identificarea apelurilor potrivite comunității.

### Ce își asumă comunitatea

Un punct de contact desemnat în administrație. Accesul expertului la informațiile relevante. Participarea la dialog și disponibilitatea de a discuta deschis riscurile, nevoile și prioritățile de investiții.

### Ce oferă rețeaua

Schimb de experiență între experți. Sprijin metodologic din partea CSAC-UPT. Legătura cu Platforma Națională de Adaptare și cu hub-ul național. Vizibilitate pentru comunitățile adoptate și pentru rezultatele lor.

## Primele intenții de adopție

La lansare au fost prezentate primele patru intenții de adopție: municipiul Timișoara, județul Dolj, județul Buzău și Municipiul București. Ele acoperă tipuri diferite de comunități, de la un oraș mare cu administrație proprie de mediu până la un județ cu zeci de comune rurale, tocmai pentru ca rețeaua să învețe de la început cum arată adopția în situații diferite.

## Cum intrați în rețea

Formularul de intenție are două secțiuni. În prima, un expert declară comunitatea pe care dorește să o adopte. În a doua, o comunitate declară că dorește un expert. Formularele completate la conferință au fost centralizate la CSAC-UPT; cele noi se pot trimite oricând la adresa de contact a centrului.

### Scrisorile de intenție pentru apeluri

Tot la conferință, participanții au completat scrisori de intenție în care au bifat apelurile de finanțare la care doresc să participe. Scrisorile sunt centralizate la CSAC-UPT, care își asumă rolul de hub de scriere și consiliere pentru propunerile comunității. Detalii la pagina 10.

### Cum aderați la Declarația de la Timișoara

După lansarea formei finale, instituțiile și organizațiile care nu au participat la conferință vor putea adera la Declarația de la Timișoara printr-un mesaj la rares.halbac-cotoara-zamfir@upt.ro.

APEL

# ResearchIng publică materiale din domeniul cercetării, administrației și bunelor practici

*Revista este deschisă tuturor celor care cercetează, decid sau implementează în România măsuri de adaptare și de atenuare a schimbărilor climatice, indiferent de instituție și de disciplină. Căutăm texte care pot fi citite de cineva din afara domeniului autorului și care apropie universitățile de administrații.*

## Cine poate trimite

- Colegi din mediul academic și din institutele de cercetare
- Reprezentanți ai administrației publice locale, județene, regionale și centrale
- Practicieni din cercetare, din proiectare și din implementarea soluțiilor și măsurilor de adaptare
- Specialiști în atenuarea schimbărilor climatice, energie, mobilitate și economie circulară
- Organizații neguvernamentale, grupuri de acțiune locală, companii, asigurători, bănci
- Studenți și doctoranzi, pentru rubrica dedicată lucrărilor în curs

## Ce tipuri de materiale

- **Articole de sinteză**: rezultate de cercetare din România scrise pentru decidenți și practicieni, 1500 până la 2500 de cuvinte
- **Portrete de cercetători și echipe**: cine lucrează la ce, în universitățile și institutele din țară, 800 până la 1200 de cuvinte
- **Studii de caz**: o măsură implementată, cu ce a mers și ce nu, 1000 până la 1800 de cuvinte
- **Opinii și editoriale invitate**: 800 până la 1200 de cuvinte
- **Experiența unei administrații**: cum a rezolvat o primărie sau un consiliu județean o problemă concretă
- **Recenzii** de cărți, rapoarte, instrumente și platforme
- **Semnalări** de proiecte, apeluri de finanțare, conferințe, școli de vară și rezultate, 200 până la 400 de cuvinte

## Cum trimiteți

Textele se trimit în format Word la rares.halbac-cotoara-zamfir@upt.ro, cu subiectul „ResearchIng”, însoțite de numele autorilor, instituția și o fotografie sau o figură, dacă există, cu drepturile de utilizare lămurite. Limba de publicare este româna; acceptăm și texte în engleză, pe care le publicăm cu un rezumat în română.

Materialele sunt citite de redacție și, pentru articolele de sinteză, de un al doilea cititor din domeniu. Răspundem în cel mult patru săptămâni. Nu percepem taxe și nu plătim onorarii.

## Termene

**Numărul 2, martie 2027**

Termen de trimitere: 31 ianuarie 2027

Numărul nu are o temă impusă. Cuprinsul lui se va contura din materialele primite: rezultate de cercetare, experiențe ale administrațiilor, apeluri, evenimente și opinii.

**Numerele următoare**

Apariție trimestrială: iunie, septembrie și decembrie 2027. Materialele pot fi trimise oricând; cele primite după termenul unui număr intră în numărul următor.

## Ce nu publicăm

Materiale promoționale fără conținut tehnic, texte publicate deja în altă parte fără modificări și texte care nu pot fi înțelese în afara disciplinei autorului. Rigoarea rămâne obligatorie; jargonul nu.

# Oportunități de finanțare

Apeluri cu termene de depunere din decembrie 2026 până în decembrie 2027 · informații verificate la 13 octombrie 2026

*ResearchIng va prezenta periodic, în fiecare număr, oportunități de finanțare din diverse domenii, citite din perspectiva celui care trebuie să depună. În acest prim număr, selecția cuprinde apelurile cu legătură cu adaptarea și reziliența climatică ale căror termene cad între decembrie 2026 și decembrie 2027. Apelurile sunt grupate în trei familii, fiecare cu un cod: P pentru parteneriatele europene, H pentru temele din Orizont Europa, L pentru granturile destinate autorităților locale și regionale. Termenele și condițiile se confirmă pe paginile oficiale înainte de depunere.*

### Calendarul pe scurt

| | |
|---|---|
| **2 decembrie 2026** | FOREST Partnership (P1), pre-propuneri |
| **ianuarie până în mai 2027** | Misiuni UE, Cluster 5, WIDERA, Misiunea Sol, Cluster 6 (H1 până la H11) |
| **septembrie până în decembrie 2027** | Valul principal Orizont Europa, ultimul an de apeluri al perioadei (H12 până la H25); granturi în cascadă pentru autorități pe tot parcursul anului (L1 până la L3) |

## Parteneriatele europene (P1)

Apeluri transnaționale comune, în două etape. Un consorțiu din cel puțin trei țări depune o singură propunere, iar fiecare partener este finanțat de agenția din țara lui. Pentru partenerii români, finanțatorul este, după caz, UEFISCDI sau Agenția Națională pentru Cercetare (ANC). Schimbările de consorțiu între etape sunt limitate, deci partenerii se stabilesc de la început. Pre-propunerile pentru Water4All, Biodiversa+ și DUT au termene în noiembrie 2026 și nu mai sunt cuprinse aici; etapele lor următoare vor fi urmărite în numerele viitoare.

| Cod | Apel | Ce finanțează și unde este adaptarea | Termene | Reguli |
|---|---|---|---|---|
| **P1** | **FOREST 2026**<br>FOREST Pathways | Sisteme forestiere reziliente la climă, gestionare forestieră adaptivă și multifuncțională, lemn și produse inovatoare, lanțuri valorice și guvernanță. Parteneriatul își propune explicit consolidarea adaptării. | Pre-propuneri: **2 dec. 2026**<br>Complete: 2 iun. 2027 | Până la 40 mil. €. În România, ANC: circa 1 mil. €, max. 250.000 € pe propunere. Min. 3 entități din 3 țări. |

## Hub-ul CSAC-UPT de consiliere și scriere de proiecte

Centrul Suport pentru Acțiuni Climatice își asumă, începând cu acest număr, rolul de punct comun de contact al comunității pentru apelurile prezentate aici și pentru cele care vor urma. Centrul pune în legătură instituțiile interesate de același apel, organizează o primă discuție pe fiecare apel cu cei care s-au anunțat și oferă consiliere la scriere: structura propunerii, criteriile de evaluare și citirea propunerii înainte de depunere.

### Așteptăm intențiile dumneavoastră de colaborare

Dacă vă regăsiți într-unul dintre apelurile de mai jos sau aveți o idee de proiect pentru care căutați parteneri, scrieți-ne la rares.halbac-cotoara-zamfir@upt.ro, cu subiectul „Intenție de colaborare”. Un mesaj de câteva rânduri este suficient: instituția și persoana de contact, codul apelului sau domeniul care vă interesează, rolul pe care îl aveți în vedere, de coordonator sau de partener, tema sau ideea de proiect, partenerii cu care lucrați deja și sprijinul de care ați avea nevoie, de la găsirea partenerilor la citirea propunerii înainte de depunere. Răspundem fiecărui mesaj și vă punem în legătură cu cei care s-au anunțat pentru același apel. Mesajul exprimă o intenție și nu creează obligații pentru niciuna dintre părți.

## Orizont Europa (H1 până la H25)

Programul de lucru 2026 și 2027 este ultimul al perioadei de programare, deci 2027 este ultimul an de apeluri. Tabelul reține temele cu legătură directă cu adaptarea. Regula generală: cel puțin trei entități independente din trei țări membre sau asociate. Acțiunile de cercetare (RIA) și cele de coordonare (CSA) sunt finanțate integral; acțiunile de inovare (IA) 70%, integral pentru entitățile non-profit.

| Cod | Termen | Ce finanțează și unde este adaptarea | Buget pe proiect și condiții |
|---|---|---|---|
| **IANUARIE PÂNĂ ÎN MARTIE 2027** | | | |
| **H1** | 13 ian. 2027 | Spații locale de experimentare și inovare pentru extinderea Misiunilor UE: guvernanță, experimentare de reglementare, finanțare combinată. Misiuni, CROSS 04 | 1 până la 1,5 mil. €; consorții conduse de autorități locale. |
| **H2** | 14 ian. 2027 | Laboratoare vii pentru restaurarea ecosistemelor și reziliența la riscuri. NATURE 2027 02 02 | Circa 10 mil. €; temă adăugată în septembrie 2026. |
| **H3** | 16 feb. 2027 | Apropierea de piață a soluțiilor inovatoare de pregătire și reziliență climatică. BRIDGING 2027 04 03 | 20 mil. €, un singur proiect. |
| **H4** | 17 feb. 2027 | Instrumente pentru adaptarea sistemului de sănătate: sprijin decizional geospațial, avertizare timpurie, servicii reziliente. HLTH, achiziție precomercială | 4 până la 5 mil. €; min. 2 achizitori publici. Data de pe portal era încă 13 apr. 2027 la verificare. |
| **H5** | 4 mar. 2027 | Înțelegerea, modelarea și prognoza evenimentelor extreme, inclusiv compuse și în cascadă, pentru avertizare timpurie și planificarea adaptării. Cluster 5, D1 07 | 6 mil. €; 3 proiecte. |
| **H6** | 4 mar. 2027 | Înțelegerea și evitarea adaptării greșite în planificarea europeană și națională. Cluster 5, D1 10 | 5 până la 6 mil. €; 3 proiecte. |
| **H7** | 4 mar. 2027 | Hub-uri de excelență: ecosisteme regionale de inovare care pot avea ca temă adaptarea și soluțiile bazate pe natură. WIDERA, WIDENING 01 | 1,5 până la 4,5 mil. €; coordonator dintr-o țară Widening, deci România este eligibilă; finanțare 70%. |
| **APRILIE PÂNĂ ÎN MAI 2027** | | | |
| **H8** | 8 apr. 2027, etapa 1 | Laboratoare vii pentru sănătatea solului în regiunile continentală, pontică, panonică și stepică, toate prezente în România. Misiunea Sol, SOIL 01 | 12 mil. €; 2 proiecte; abordare multi-actor; etapa 1 este o propunere scurtă. |
| **H9** | 8 apr. 2027, etapa 1 | Agrosilvicultură pentru sănătatea solului la scară de peisaj: conservarea apei, reziliență la secetă. Misiunea Sol, SOIL 03 | 8 mil. €; 2 proiecte. |
| **H10** | 8 apr. 2027, etapa 1 | Soluții pentru Strategia europeană de reziliență a apei: ciclul apei, retenția în ecosisteme, secetă, inundații, avertizare. Cluster 6, CLIMATE 01 | 5,5 mil. €; 2 proiecte; etapa 1 evaluată fără identitatea partenerilor. |
| **H11** | 11 mai 2027 | Reziliența fermierilor la riscuri și crize, inclusiv climatice; instrumente de împărțire a riscului. Cluster 6, GOVERNANCE 01 | 6 mil. €; abordare multi-actor. |

| Cod | Termen | Ce finanțează și unde este adaptarea | Buget pe proiect și condiții |
|---|---|---|---|
| **SEPTEMBRIE PÂNĂ ÎN DECEMBRIE 2027** | | | |
| **H12** | 14 sept. 2027 | ERA Chairs: un grup nou de cercetare în jurul unui cercetător de vârf, domeniul la alegere, deci poate fi adaptarea. WIDERA | 1,5 până la 2,5 mil. €; solicitant unic dintr-o țară Widening. |
| **H13** | 21 sept. 2027 | Soluții transformatoare pentru reziliența climatică transfrontalieră: inundații, secetă, incendii, cu prioritate pentru soluțiile bazate pe natură. Misiunea Adaptare, CLIMA 01 | 10 până la 15 mil. €; min. 2 situri transfrontaliere și 1 de replicare; autorități locale și regionale implicate. |
| **H14** | 21 sept. 2027 | Inteligența artificială pentru reziliență climatică la nivel regional și local. Misiunea Adaptare, CLIMA 02 | 3 mil. €; testare cu min. 3 până la 5 autorități. |
| **H15** | 21 sept. 2027 | Reziliența zonelor riverane și costiere; una dintre opțiuni este bazinul Dunării, inclusiv delta și Marea Neagră. Misiunea Ocean, OCEAN 01 | 8 până la 8,9 mil. €; min. 6 demonstrații în 3 țări. |
| **H16** | 22 sept. 2027 | Natura urbană: restaurarea ecosistemelor urbane, inclusiv de-a lungul rețelelor de transport, insule de căldură, ape pluviale. Misiuni, CIT NEB 01 | Circa 10 mil. €; min. 4 orașe din 4 țări, între care un oraș din Misiunea Orașe și un semnatar al Cartei Misiunii Adaptare. |
| **H17** | 22 sept. 2027 | Ape uzate și pluviale într-o climă în schimbare: zone umede de tratare, drenaj urban durabil, reutilizarea apei. Misiuni, CIT CCRI 02 | Circa 9,5 mil. €; min. 4 orașe sau regiuni din 4 țări, cu operatorii de apă. |
| **H18** | 22 sept. 2027 | Inovare tehnică pentru protejarea și restaurarea ecosistemelor, în linia Regulamentului privind refacerea naturii. Cluster 6, BIODIV 03 | 7 mil. €; maturitate tehnologică 6 până la 7. |
| **H19** | 23 sept. 2027 | Reziliența agriculturii și silviculturii la crize și riscuri sistemice; costul opțiunilor de prevenire și adaptare. Cluster 6, CLIMATE 02 | 6 mil. €; un proiect pentru agricultură, unul pentru silvicultură. |
| **H20** | 23 sept. 2027 | Reziliența comunităților rurale la șocuri: dezastre naturale, vreme extremă, schimbări climatice. Cluster 6, COMMUNITIES 01 | 5 mil. €; multi-actor, cu autorități locale și protecție civilă. |
| **H21** | 23 sept. 2027 | Reziliența agriculturii în medii sărace în apă și nutrienți, prin inovare digitală. Cluster 6, FARM2FORK 01 | 6 mil. €; abordare multi-actor. |
| **H22** | 23 sept. 2027 | Accesul la natură, coeziunea socială și comunități reziliente la climă, în zone urbane și periurbane. Cluster 2, TRANSFO 01 | 3 până la 4 mil. €. |
| **H23** | 7 oct. 2027 | Noduri de transport multimodal incluzive și reziliente la climă. Misiuni, CIT 03 | 9 mil. €; min. 3 orașe din 3 țări, între care un nod urban TEN-T. |
| **H24** | 4 nov. 2027 | Reziliența societală și tinerii; sprijin decizional de la avertizare la acțiune timpurie; pregătirea pentru dezastre transfrontaliere. Cluster 3, DRS 02, 03, 04 | 3 până la 4 mil. €; practicieni obligatorii. |
| **H25** | 1 dec. 2027 | Retehnologizarea hidrocentralelor, inclusiv pentru adaptarea la schimbările climatice și la vremea extremă. Cluster 5, D3 11 | 8,5 mil. €; maturitate tehnologică 6 până la 7. |

## Surse de informare

Portalul de finanțare al UE (Funding and Tenders) · Programele de lucru Orizont Europa 2026 și 2027 · Portalul Misiunii Adaptare, secțiunea apeluri · FOREST Partnership, apelul comun 2026 și anexa cu finanțarea pe țări · CORDIS, ClimaaxNext · raiffeisencomunitati.org. Legăturile active vor fi publicate pe researching.ro.

**Sfat practic**

Pentru apelurile din 2027, cel mai valoros lucru este formarea consorțiilor. Un consorțiu bun se formează în șase luni; o propunere bună se scrie în două.

### Misiunile UE și semnatarii români

Temele H16, H17 și H23 cer un oraș din Misiunea Orașe; H16 și H17 cer și un semnatar al Cartei Misiunii Adaptare. Semnatarii din România, conform fișei Misiunii din mai 2025: Brașov, Zona Metropolitană Cluj, Cluj-Napoca, Iași, Roman, Sibiu, Suceava, Târgu Secuiesc și Fierbinți-Târg. Semnarea Cartei este momentan închisă, deci aceste orașe devin parteneri căutați.

### Un avantaj pentru România

Ca țară Widening, România poate coordona hub-uri de excelență (H7) și poate solicita ERA Chairs (H12). Sunt două dintre puținele instrumente în care poziția de coordonator este rezervată țărilor ca a noastră, iar adaptarea este un domeniu acceptat.

Temele din 2027 sunt adoptate, dar bugetele depind de bugetul UE pe 2027, iar H2 până la H4 au fost adăugate sau modificate recent. Verificați Portalul de finanțare al UE înainte de a construi un consorțiu.

## Granturi pentru autorități locale și regionale (L1 până la L3)

În 2027, trei proiecte europene redistribuie granturi „în cascadă” către autorități locale și regionale, prin apeluri deschise cu formulare mai simple decât o propunere Orizont Europa. Comisia finanțează un proiect, care redistribuie cel puțin 60 până la 70% din buget către terți. Pot aplica autorități din statele membre și din țările asociate; la L2 și entități care acționează în numele lor; la L3 și entități private.

| Cod | Instrument | Ce finanțează | Grant maxim | Calendar și condiții |
|---|---|---|---|---|
| L1 | **ClimaaxNext** Misiunea Adaptare, tema CLIMA 01 din 2025 | Evaluări ale riscului climatic la nivel local și regional, pentru cel puțin 50 de autorități. | **200.000 €** | Proiectul pornește la 1 ianuarie 2027; primul apel în primele 12 luni. Nu pot aplica autoritățile finanțate deja prin CLIMAAX. |
| L2 | **Succesorul Pathways2Resilience** tema CLIMA 02 din 2025, 25 mil. € | Planuri de reziliență climatică, pentru cel puțin 70 de autorități. | **250.000 €** | Primul apel în primele 12 luni de la pornire; numele proiectului și data de start nu sunt încă publice. Nu pot aplica beneficiarii Pathways2Resilience. |
| L3 | **Investiții locale în adaptare** tema CLIMA 07 din 2026, 20 mil. € | Acțiuni locale de adaptare de 0,5 până la 10 mil. €, finanțate parțial cu un credit bancar din fonduri BEI. | **800.000 €** max. 70% din costul acțiunii | Selecția proiectului în ianuarie 2027; primul apel în cel mult 10 luni. Solicitantul are nevoie de o ofertă scrisă de credit de la o bancă de dezvoltare sau de la o bancă comercială care derulează fonduri BEI. Discuțiile cu banca încep înainte de apel. |

## Alte oportunități

**Asistență fără apel.** MIP4Adapt, platforma de implementare a Misiunii Adaptare, oferă asistență tehnică semnatarilor Cartei și a lansat în septembrie 2026 un registru de experți; hub-urile naționale de adaptare se prelungesc până la sfârșitul lui 2030.

**LIFE și Interreg.** Finanțează implementarea; merită urmărite cu aceleași consorții.

**Raiffeisen Comunități, ediția a 16-a.** Granturi de 250.000 până la 350.000 lei pentru parteneriate între ONG-uri și grupuri de inițiativă; calendarul se anunță în toamna lui 2026.

**Garanții pentru autorități locale.** Banca de Investiții și Dezvoltare garantează, prin băncile partenere, până la 80% din creditele unităților administrativ-teritoriale și ale companiilor lor de utilități, inclusiv pentru proiecte cu fonduri europene.

# CSAC-UPT: de la proiect la structură permanentă

Centrul Suport pentru Acțiuni Climatice al Universității Politehnica Timișoara

*Centrul a luat ființă în ianuarie 2025, în cadrul Facultății de Construcții, pornind de la o observație repetată în proiectele europene ale universității: veriga slabă a acțiunii climatice locale nu este tehnică, ci instituțională. Primăriile aveau nevoie de un interlocutor care să nu dispară odată cu proiectul.*

## De unde vine

Experiența de bază a centrului s-a format în proiectul ELCA, Empowering Local Climate Action, derulat între decembrie 2023 și martie 2026 de un consorțiu din Germania, Cehia și România, cu finanțare prin Inițiativa Europeană pentru Climă. Ipoteza de lucru a proiectului a fost că acțiunea climatică locală se blochează în oameni, relații și structuri, nu în lipsa soluțiilor. Echipa din Timișoara a lucrat pe diagnoză instituțională, pe formarea responsabililor climatici și pe structura unui plan local de acțiune climatică. Când proiectul s-a apropiat de final, întrebarea a fost cine păstrează aceste relații. Răspunsul a fost centrul.

A doua sursă este proiectul LAND4CLIMATE, prezentat în paginile următoare, în care universitatea co-coordonează pachetul de implementare și lucrează cu proprietari de teren și administrații din Bazinul Superior al Râului Timiș. Cercetarea proprie a centrului, în jurul conceptului Landscape4Climate și al indicelui IL4C, s-a născut din aceste două experiențe.

## Ce face

**Sprijin pentru administrații.** Diagnoză instituțională, sprijin pentru elaborarea sau actualizarea planului local de acțiune climatică, formare pentru responsabilii climatici și pentru aleșii locali, sprijin pentru cererile de finanțare. Centrul a dezvoltat o metodă de lucru în opt pași pentru un plan local de acțiune climatică, descrisă în anexa D a volumului „De la risc la reziliență".

**Interfață cu cercetarea.** Centrul traduce rezultatele de cercetare ale universității și ale partenerilor europeni în materiale pe care o primărie le poate folosi: ghiduri pentru proprietari, fișe metodologice, sinteze pentru practicieni, policy briefs. Lucrează cu studenți la licență, disertație și doctorat pe cazuri reale din comunitățile partenere.

**Hub pentru propuneri.** De la conferința din octombrie 2026, centrul centralizează scrisorile de intenție ale comunității de adaptare și oferă consiliere la scrierea propunerilor, de la alegerea apelului la citirea propunerii înainte de depunere.

**Rețea și comunitate.** Centrul asigură sprijinul metodologic al rețelei „Adoptă o comunitate" și a organizat prima Conferință a Platformei Naționale de Adaptare, în parteneriat cu Platforma Națională și cu Administrația Națională de Meteorologie.

## Cum lucrează

Centrul nu scrie planuri în locul primăriilor. Metoda lui este însoțirea: o administrație primește un interlocutor stabil, un diagnostic onest al propriei capacități și un drum de parcurs pe care îl poate ține cu resursele ei. Experiența centrului arată că cele mai frecvente greșeli ale unui plan local sunt cunoscute și evitabile: planul scris de un consultant extern și necitit de nimeni din primărie, lista de măsuri fără responsabil și fără buget, diagnoza care copiază statistici județene în loc să descrie orașul, și absența oricărui pas de validare cu cetățenii.

Centrul mizează pe relații în locul livrabilelor. Un raport bun predat unei administrații care nu are pe cine să îl pună să-l citească valorează mai puțin decât un funcționar format, care rămâne în instituție și știe pe cine să sune.

## Cercetarea proprie

Pe lângă activitatea de sprijin, cercetătorii centrului dezvoltă conceptul Landscape4Climate, un cadru care privește peisajul ca unitate de adaptare, cu dimensiunile lui biofizice, de risc, de guvernanță și relaționale, și indicele compozit IL4C, cu 20 de indicatori, care măsoară cât de pregătit este un peisaj să implementeze soluții bazate pe natură. Fundamentul empiric al indicelui este bazinul Timișului; prima lui aplicare completă se pregătește. O strategie de adaptare bazată pe natură construită în jurul acestui concept, scrisă pentru consorțiul european și pentru autoritățile din România, este în lucru și va fi prezentată într-un număr viitor.

*Un funcționar format, care rămâne în instituție și știe pe cine să sune, valorează mai mult decât un raport bun pe care nu îl citește nimeni.*

## Cum colaborăm cu CSAC-UPT

### Administrații locale și județene

Diagnoză instituțională, sprijin pentru planul local de acțiune climatică, formare pentru responsabilii climatici, sprijin pentru cererile de finanțare, adopție de către un expert al rețelei.

### Experți și profesioniști

Participare în rețeaua „Adoptă o comunitate", în grupurile de lucru ale platformei și în consorțiile pentru apelurile din 2027.

### Studenți și cercetători

Lucrări de licență, disertație și doctorat pe cazuri reale, stagii în comunitățile partenere, proiecte de cercetare comune, inclusiv cu partenerii europeni ai centrului.

### Organizații neguvernamentale și mediul de afaceri

Parteneriate în proiecte, campanii de informare, proiecte demonstrative, contribuții la materialele educaționale pentru comunități și proprietari.

### Contact

Centrul Suport pentru Acțiuni Climatice (CSAC-UPT)
Universitatea Politehnica Timișoara, Facultatea de Construcții
rares.halbac-cotoara-zamfir@upt.ro · www.researching.ro

# LAND4CLIMATE: natura ca infrastructură, pe terenuri private

Proiect Orizont Europa, Misiunea Adaptare la schimbările climatice · acordul de grant nr. 101112781 · www.land4climate.eu

*Majoritatea terenurilor de care depinde reziliența unui bazin hidrografic sunt private. LAND4CLIMATE pornește de aici și testează, în șase regiuni europene, cum pot administrațiile și proprietarii să implementeze împreună soluții bazate pe natură, prin acorduri voluntare, în loc de expropriere sau de reglementare.*

## Proiectul

Coordonat de Universitatea Tehnică din Dortmund, Departamentul de Planificare Spațială, proiectul reunește 17 parteneri din universități, institute, agenții de dezvoltare, administrații ale apelor și organizații de implementare, plus un partener asociat. Lucrează în șase regiuni-pilot, numite regiuni de avangardă: Euskirchen în Germania, bazinul Lafnitz în Austria, Parcul Național Elveția Boemiei și Krásná Lípa în Cehia, Emilia-Romagna în Italia, Bazinul Superior al Râului Timiș în România și bazinul Roňava în Slovacia. Fiecare regiune de avangardă are o regiune de replicare, care preia lecțiile; pentru România aceasta este Bazinul Inferior al Râului Timiș.

Universitatea Politehnica Timișoara coordonează echipa română și co-coordonează pachetul de implementare, cel în care soluțiile trec de pe hârtie pe teren în toate cele șase regiuni.

## Ce s-a întâmplat pe teren

În **Germania**, la Euskirchen, au fost desigilate peste treizeci de grădini private, au fost plantate culturi de Miscanthus pe circa șapte hectare și a fost creată o mini-pădure, iar campania de arbori a primit sute de cereri de la locuitori. În **Cehia**, la Krásná Lípa, un pârâu de două sute de metri a fost remeandrat și au fost construite patru bazine de retenție. În **Italia**, în Delta Padului, o dună artificială și revegetarea unui mal protejează zone agricole de intruziunea salină. În **Slovacia**, în podgoriile Tokaj, grădini de ploaie și un iaz de retenție au fost realizate pe terenurile unor ferme și crame. În **Austria**, pe Lafnitz, fermierii testează culturi de acoperire, lucrări conservative ale solului și agrosilvicultură.

## Pilotul românesc

În Bazinul Superior al Râului Timiș, între Caransebeș și Lugoj, cu localitățile Lugoj, Caransebeș și Constantin Daicoviciu, proiectul lucrează la transformarea unor foste balastiere în zone umede care reține apa la viitură și o eliberează lent în perioadele secetoase. Administrația Bazinală de Apă Banat a încheiat primele acorduri voluntare cu proprietari privați, iar procedura folosită arată că o autoritate publică poate contracta transparent cu proprietari, în câteva săptămâni, fără achiziție de teren. Trei teze de masterat realizate la KTH Stockholm, cu studenți găzduiți la Timișoara, au furnizat baza analitică: scenarii de reîmpădurire și de zone umede simulate cu modelul hidrologic SWAT+ și un studiu al percepțiilor proprietarilor de teren față de soluțiile bazate pe natură.

## Ce am învățat

Lecția care revine în toate cele șase regiuni este că implementarea unei soluții bazate pe natură pe teren privat este în primul rând o negociere, și abia apoi o lucrare. Atelierele de validare a riscului, în care hărțile sunt puse față în față cu ce știu localnicii, au fost mai importante pentru acceptare decât calitatea tehnică a hărților. Când practicienii din regiuni au fost întrebați cum ar măsura performanța soluțiilor, cei din cinci regiuni din șase au numit spontan indicatori relaționali: încrederea, cooperarea, numărul de proprietari care revin la a doua discuție. Aceasta a devenit una dintre concluziile de fond ale proiectului și fundamentul dimensiunii relaționale a indicelui IL4C.

O a doua lecție este scara. Retenția apei în amonte protejează localitățile din aval; soluțiile izolate pe parcele nu schimbă hidrograful. Planificarea trebuie să înceapă cu cartografierea actorilor din bazin, nu cu cartografierea riscurilor.

A treia este întreținerea. Cine îngrijește zona umedă după ultimul raport al proiectului? Răspunsul se negociază la semnarea acordului, nu la final, și trebuie să aibă un buget.

## Dincolo de proiect

Pornind de la rezultatele LAND4CLIMATE și de la propria cercetare, cercetătorii CSAC-UPT au dezvoltat conceptul Landscape4Climate și indicele IL4C. Fundamentul empiric aparține proiectului; construcția intelectuală aparține centrului. Indicele, cu 20 de indicatori pe cinci dimensiuni, nu a fost încă aplicat integral pe bazinul Timișului; aceasta este următoarea etapă, împreună cu legarea lui de optimizarea spațială a amplasării soluțiilor și cu introducerea lui în curricula de planificare teritorială a universității.

*Practicienii din cinci regiuni din șase au numit spontan încrederea și cooperarea drept indicatori de performanță ai soluțiilor bazate pe natură.*

## Cum vă puteți implica

### Administrații din bazinul Timișului și din regiunea de replicare

Participare la atelierele de validare și de proiectare în comun organizate pentru Bazinul Inferior al Râului Timiș; acces la metodologia acordurilor voluntare și la modelele de contract.

### Proprietari de teren și fermieri

Ghidul proprietarului de teren, elaborat de CSAC-UPT pe experiența proiectului, explică în șapte secțiuni ce înseamnă un acord voluntar, ce drepturi și obligații implică și ce întrebări merită puse înainte de semnare.

### Studenți

Ateliere, vizite pe siturile din bazin și materiale din rezultatele proiectului integrate în cursul de Organizarea Teritoriului și Ecologie. Un atelier practic comun cu studenți slovaci, pe realizarea unei grădini de ploaie într-o podgorie din Tokaj, are loc la sfârșitul lui octombrie 2026.

### Calendar

Proiectul se află în a doua perioadă de raportare. Consorțiul s-a reunit în octombrie 2026 la Ravenna, cu o sesiune dedicată valorificării rezultatelor și regiunilor de replicare. Rezultatele, livrabilele publice și sintezele de politici sunt disponibile la land4climate.eu/resources.

Finanțat de Uniunea Europeană. Punctele de vedere și opiniile exprimate aparțin exclusiv autorilor și nu reflectă în mod necesar poziția Uniunii Europene sau a Agenției Executive Europene pentru Climă, Infrastructură și Mediu (CINEA). Nici Uniunea Europeană și nici autoritatea finanțatoare nu pot fi considerate responsabile pentru acestea.

# „De la risc la reziliență”

Rareș Hălbac-Cotoară-Zamfir, *De la risc la reziliență. Adaptarea bazată pe natură pe terenuri private, din bazinul Timișului spre Europa. Experiența proiectului LAND4CLIMATE și a CSAC-UPT*, Timișoara, 2026, volum A5, lansat la conferință

*Volumul a fost scris pentru cititorul din administrație care vrea să știe ce poate prelua, nu pentru evaluatorul de proiect. Fiecare capitol se încheie cu o casetă „Ce poate prelua o administrație din România”. Sinteza de mai jos urmează cele zece capitole.*

**1. Contextul.** Adaptarea la schimbările climatice în cadrul Misiunii europene, soluțiile bazate pe natură ca alternativă la infrastructura gri și problema terenului privat: de ce reziliența la scara bazinului se decide pe parcele care nu aparțin statului și de ce custodia terenului, acordul voluntar dintre proprietar și comunitate, este instrumentul care lipsește.

**2. Proiectul.** LAND4CLIMATE, consorțiul, cele șase regiuni de avangardă și cele șase regiuni de replicare, rolul Universității Politehnica Timișoara.

**3. De la risc la decizie.** Cum s-a construit analiza de risc în bazinul Timișului, cum au fost organizate atelierele de validare cu comunitățile și ce înseamnă filtrul „fără regret”: măsuri care aduc beneficii indiferent de scenariul climatic care se adeverește.

**4. Schimbul de cunoaștere.** Cum au învățat regiunile una de la alta, atelierul de la Timișoara din noiembrie 2024 și relația dintre regiunea de avangardă și cea de replicare.

**5. Cum măsurăm.** Metodologia de evaluare în cinci componente, datele folosite și simulările hidrologice ale scenariilor de reîmpădurire și de zone umede.

**6. Implementarea.** Studiul de caz din Bazinul Superior al Râului Timiș: balastierele transformate în zone umede, procedura acordurilor voluntare, lecțiile învățate de la proprietarii privați, inclusiv cele incomode.

**7. Planificarea.** Cum intră soluțiile bazate pe natură în strategiile și planurile locale, cum se prioritizează și cum se bugetează întreținerea.

**8. Indicatorii relaționali.** De ce încrederea și cooperarea sunt măsuri de performanță și cum pot fi urmărite.

**9. CSAC-UPT: de la soluții pe teren la capacitare locală.** Ipoteza că veriga slabă este instituțională, cele patru direcții de lucru ale centrului și complementaritatea cu LAND4CLIMATE.

**10. Lecții pentru România.** Ce înseamnă toate acestea pentru platforma RO-ADAPT, pentru hub-ul național și pentru rețeaua de experți, cu zece recomandări reluate pe pagina următoare.

**Anexele** cuprind lista livrabilelor publice ale proiectului, un glosar de 22 de termeni, datele consorțiului și ale finanțării și, în anexa D, pașii unui plan local de acțiune climatică: opt pași, șase greșeli frecvente și livrabilele finale, pe experiența centrului.

**Teza volumului**

Adaptarea bazată pe natură este o problemă socială cu o componentă tehnică. Soluțiile se cunosc; ce lipsește sunt acordurile, instituțiile și oamenii care le fac posibile.

Volumul a fost realizat cu sprijinul unui grant al Ministerului Cercetării, Inovării și Digitalizării, CNCS/CCCDI, UEFISCDI, număr proiect PN-IV-P8-8.1-PRE-HE-ORG-2023-0110, în cadrul PNCDI IV. Disponibil la cerere la CSAC-UPT și pe roadapt.ro. O sinteză de patru pagini pentru practicieni există și în limba engleză.

# Zece recomandări pentru adaptarea bazată pe natură în România

Din capitolul 10 al volumului „De la risc la reziliență", grupate pe trei teme

## A. Planificare fundamentată pe dovezi

### 1 Validați diagnoza cu comunitatea

Hărțile de risc devin decizii doar după ce au fost puse față în față cu ce știu localnicii. Atelierul de validare este o etapă obligatorie, nu o formalitate.

Cui îi revine: administrațiilor locale, cu sprijinul administrațiilor bazinale și al universităților.

### 2 Tratați cauza, nu simptomul

O viitură în aval are de obicei cauza în amonte, pe terenuri care nu aparțin localității afectate. Planificați la scara bazinului, nu a comunei.

Cui îi revine: administrațiilor bazinale de apă și consiliilor județene.

### 3 Aplicați filtrul „fără regret"

Prioritizați măsurile care aduc beneficii în orice scenariu climatic: retenția apei, umbra urbană, solul viu. Ele pot fi apărate în fața oricărui consiliu local.

Cui îi revine: administrațiilor locale și proiectanților.

### 4 Măsurați, inclusiv relațiile

Stabiliți de la început ce se măsoară și cine măsoară. Încrederea și cooperarea sunt indicatori de performanță la fel de reali ca hectarele.

Cui îi revine: coordonatorilor de proiect și platformei RO-ADAPT.

## B. Instrumente pentru terenul privat

### 5 Puneți terenul privat în centrul planificării

Cartografierea actorilor precede cartografierea riscurilor. Un plan de adaptare care nu știe cine deține terenul din amonte nu este un plan.

Cui îi revine: administrațiilor locale și județene.

### 6 Negociați onest, cu un acord-model

Acordul voluntar dintre autoritate și proprietar trebuie să spună clar ce primește și ce pierde fiecare. Procedura folosită de ABA Banat poate fi preluată.

Cui îi revine: administrațiilor bazinale și ministerului de resort.

### 7 Finanțați întreținerea de la început

Cine îngrijește zona umedă după ultimul raport? Răspunsul se negociază la semnarea acordului și are un rând în buget.

Cui îi revine: administrațiilor locale și finanțatorilor.

## C. Capacitare, instituții și rețele

### 8 Tratați medierea ca o profesie

Persoana care stă între primărie, proprietar și administrația apelor are nevoie de formare, de timp și de un post. Nu este o sarcină în plus pentru un funcționar ocupat.

### 9 Construiți structuri care rămân

Fiecare proiect ar trebui să lase în urmă o structură cu adresă și cu oameni: un responsabil climatic, un centru de suport, un consiliu climatic local.

### 10 Dați rezultatului un proprietar și o rețea

Fiecare rezultat de proiect are nevoie de cineva care răspunde de el după final și de o rețea în care să circule. Rețeaua „Adoptă o comunitate" este un răspuns la această nevoie.

**De ce acum.** Deciziile despre arhitectura instituțională a adaptării în România se iau în lunile următoare: următorul plan de acțiune al strategiei naționale, noul apel pentru hub-urile naționale, consolidarea platformei RO-ADAPT. Recomandările sunt scrise pentru aceste decizii.

# Guvernanță climatică locală în Europa Centrală și de Est

Rareș Hălbac-Cotoară-Zamfir, *Empowering Local Climate Action (ELCA). Guvernanță climatică locală în Europa Centrală și de Est: de la politici la ecosisteme de acțiune*, Editura Politehnica, Timișoara, 2026

*Dacă volumul „De la risc la reziliență" pornește de la teren și de la proprietarii lui, cartea despre ELCA pornește de la instituții: de ce administrațiile locale din Europa Centrală și de Est știu că trebuie să acționeze și totuși acționează puțin, și ce poate face o universitate ca să schimbe acest lucru.*

Cartea documentează proiectul ELCA, Empowering Local Climate Action, finanțat prin Inițiativa Europeană pentru Climă și derulat între decembrie 2023 și martie 2026 de un consorțiu din Germania, Cehia și România, cu Universitatea Politehnica Timișoara ca partener român. Nu este însă un raport de proiect. Este o analiză a felului în care politicile climatice europene ajung, sau nu ajung, în deciziile unui municipiu de mărime medie, scrisă din interiorul procesului, cu datele culese pe parcurs și cu lecțiile care au rămas după ce finanțarea s-a încheiat.

## Ce a arătat cercetarea

Partea a doua a cărții, cea de diagnostic, este construită pe două chestionare aplicate actorilor locali, pe analiza documentelor strategice și pe consultări. Rezultatele contrazic o idee comodă: problema nu este lipsa de conștientizare. Funcționarii și aleșii locali știu că riscurile climatice sunt reale și le percep corect; ceea ce lipsește este capacitatea de a acționa, iar ea este distribuită foarte inegal între instituții. Responsabilitatea este externalizată, către guvern, către Uniunea Europeană sau către fondurile care ar trebui să vină de undeva. Soluțiile bazate pe natură sunt apreciate în principiu și rareori implementate în practică, iar colaborarea intersectorială rămâne o intenție declarată mai des decât o practică. Aproape toate instituțiile depind de finanțare externă și nu au o linie bugetară proprie pentru climă.

Pornind de aici, cartea descrie trei familii de bariere: cognitive, în felul în care riscul este înțeles și amânat; culturale, în normele instituțiilor care răsplătesc conformarea și nu inițiativa; și instituționale, în lipsa responsabililor, a procedurilor și a datelor. Ele nu acționează separat, ci se întăresc reciproc, și tocmai de aceea intervențiile izolate, un curs sau un plan, dau rezultate slabe.

## Analiza strategiilor locale

Un capitol aparte analizează strategia climatică a municipiului Timișoara pe șapte criterii: baza de dovezi, alinierea între nivelurile de guvernare, integrarea climei în celelalte politici, guvernanța, participarea, soluțiile bazate pe natură și monitorizarea. Concluzia este generalizabilă dincolo de un oraș: multe strategii locale sunt documente de conformare, nu instrumente de transformare, iar trecerea de la una la cealaltă cere o structură permanentă de coordonare, o bază analitică proprie și o participare care nu se oprește la consultarea publică obligatorie.

### Modelul ELCA: șase piloni

Partea a treia transformă diagnosticul într-un model de intervenție integrată, pe șase piloni: diagnostic bazat pe dovezi, soluții bazate pe natură, guvernanță cu mai mulți actori, dezvoltarea capacității instituționale, participare civică și instrumente de transfer al cunoașterii către decidenți. Modelul a fost testat prin elaborarea a două planuri de acțiune climatică pentru municipii de mărime medie din Banat, analizate comparativ pe criteriile de calitate ale unui asemenea plan: diagnostic, teorie a schimbării, mecanism de implementare, monitorizare. Capitolul se încheie cu greșelile comune pe care le-am regăsit și în articolul despre CSAC-UPT din acest număr, și cu condițiile prealabile fără de care un plan rămâne pe hârtie.

### Capacitatea și formarea

Cartea susține că dezvoltarea capacității are trei niveluri, individual, organizațional și sistemic, și că proiectele investesc aproape exclusiv în primul. Cursul Climate Protection Management, conceput în proiect, este descris împreună cu evaluarea lui, iar modelul centrului de suport, ancorat într-o universitate, este propus ca instrument pentru nivelul sistemic: structura care rămâne și care leagă formarea de practică. Este, de altfel, argumentul instituțional din care s-a născut CSAC-UPT.

*Problema nu este lipsa de conștientizare, ci capacitatea de a acționa, distribuită foarte inegal între instituții.*

### De la proiect la ecosistem

Ultimele două părți privesc înainte: cum se replică modelul în alte contexte, ce se transferă și ce se adaptează, care sunt condițiile de sustenabilitate și ce rol pot juca universitățile într-un ecosistem de acțiune climatică, nu doar ca furnizoare de expertiză, ci ca parte a arhitecturii instituționale. Capitolul de concluzii este onest în felul în care separă ce a demonstrat proiectul, ce a sugerat plauzibil și ce nu a putut demonstra în trei ani, și se încheie cu o perspectivă asupra presiunilor convergente din deceniile 2030 până în 2050.

### Pentru cine este cartea

**Decidenți locali**

Capitolele 5, 8 și 9: cum se citește propria strategie, ce face un plan de acțiune bun și ce pot cere de la universități.

**Practicieni și funcționari**

Capitolele 6 și 10: nevoile de formare identificate, structura cursului, metodologia atelierelor.

**Cercetători**

Capitolele 3, 4 și 14: metodologia, datele de percepție și agenda de cercetare pentru etapele următoare.

**Finanțatori**

Capitolele 11 până la 13: ce a funcționat, ce nu, și condițiile în care un proiect de trei ani lasă ceva în urmă.

**Cuprinsul, în cinci părți**

I. Fundamente și cadru conceptual · II. Diagnostic și cercetare aplicată · III. De la cunoaștere la acțiune · IV. Implementare, învățare și impact · V. Viitorul acțiunii climatice locale. Cincisprezece capitole, prefață, introducere și un epilog despre construirea schimbării cu resursele unui proiect.

Volumul este disponibil la Editura Politehnica și, la cerere, la CSAC-UPT. Proiectul ELCA a făcut parte din Inițiativa Europeană pentru Climă (EUKI); opiniile exprimate în carte aparțin autorului.

# Formular de intenție

Se completează de un expert care dorește să adopte o comunitate (secțiunea A) sau de o comunitate care dorește un expert (secțiunea B) și se trimite la rares.halbac-cotoara-zamfir@upt.ro

## A. Doresc să adopt o comunitate

| | |
|---|---|
| **Nume și prenume** | |
| **Instituția și funcția** | |
| **E-mail și telefon** | |
| **Domeniile de competență** | ☐ apă ☐ agricultură și sol ☐ păduri și biodiversitate ☐ urbanism și infrastructură ☐ sănătate ☐ educație ☐ finanțare și proiecte ☐ altele: _____ |
| **Comunitatea pe care doresc să o adopt** comună, oraș, județ; sau „la propunerea rețelei” | |
| **Legătura mea cu această comunitate** | |
| **Îmi asum angajamentele din Carta adopției** | ☐ da Data și semnătura: _____ |

## B. Comunitatea noastră dorește un expert

| | |
|---|---|
| **Unitatea administrativ-teritorială** | |
| **Persoana de contact desemnată** nume, funcție | |
| **E-mail și telefon** | |
| **Principalele riscuri climatice resimțite** | ☐ inundații ☐ secetă ☐ caniculă ☐ alunecări de teren ☐ incendii de vegetație ☐ altele: _____ |
| **Ce așteptăm de la expert** două sau trei rânduri | |
| **Documente existente** | ☐ strategie de dezvoltare ☐ plan de acțiune climatică ☐ studii de risc ☐ niciunul |
| **Ne asumăm angajamentele din Carta adopției** | ☐ da Data, semnătura și ștampila: _____ |

Formularul va putea fi descărcat de pe researching.ro. Carta adopției este prezentată la pagina 8.

RESEARCHING

# O revistă pentru cei care fac cercetare și acțiune climatică în România

ResearchIng apare trimestrial și este editată de Centrul Suport pentru Acțiuni Climatice al Universității Politehnica Timișoara. Promovează rezultatele cercetării din România și pe cercetătorii care le produc, informează despre noile apeluri de finanțare, semnalează evenimentele relevante pentru mediul academic și de cercetare, susține cooperarea dintre universități și administrațiile din România și promovează măsurile de adaptare și de atenuare a schimbărilor climatice. Este deschisă contribuțiilor din mediul academic, din administrația publică de la toate nivelurile, din organizațiile neguvernamentale și din mediul privat.

## Redacția

Coordonator: Rareș Hălbac-Cotoară-Zamfir
Grafică și tehnoredactare: CSAC-UPT, cu utilizarea inclusiv a unor instrumente de tip AI

## Contact

rares.halbac-cotoara-zamfir@upt.ro
www.researching.ro
Universitatea Politehnica Timișoara, Facultatea de Construcții

## Parteneri

Platforma Națională de Adaptare la Schimbările Climatice, RO-ADAPT · Administrația Națională de Meteorologie · Proiectul LAND4CLIMATE

## Finanțare

Conferința Platformei Naționale de Adaptare, ediția I, a fost organizată cu sprijinul proiectului 39PHE/2024, finanțat de UEFISCDI. Materialele despre LAND4CLIMATE se bazează pe rezultatele proiectului finanțat de Uniunea Europeană în cadrul programului Orizont Europa, acordul de grant nr. 101112781; punctele de vedere exprimate aparțin autorilor și nu reflectă în mod necesar poziția Uniunii Europene sau a CINEA.

uefiscdi
Proiect 39PHE/2024, finanțat de UEFISCDI

ResearchIng
Nr. 1 · Trimestrul IV 2026 · ISSN 3153-5127 · ISSN-L 3153-5127 · www.researching.ro